

disputanda. poterit nos eleuare magis ad capiendū miracula ⁊ mysteria hui⁹ spei. Est enī q̄stio vtrū inter omnes virtutes theologicas virtus spei sit nobilissima siue p̄fectissima ⁊c.

Hec de lectione prima

Lectio secunda

3
a

Ssum p̄missioni mee. nā pollicitus sum si meministis me proxima lectōe inuestigatur pro viribus Qualis est illa lex cui⁹ trāsgressio vitā spūalē quam dat baptisim⁹ spiritus sancti adimit ⁊ mortis eternereum facit. Hec nimirū dubitatio nō parua est. neq; inutilis. vbi nō de lana caprina (sicut loq̄tur satyric⁹) sed de anima. nō de paupe reg. iuxta verbū statij. sed de vita beata fit questio. Si socrates omnē philosophie rationem ad mores transtulit ⁊ hinc laudat⁹ ē a Tullio Seneca ⁊ Augustino. Si preterea philosophi fere oēs p̄fertim stoici imo ⁊ ipi qd̄ vix credideris epicurei solā bñ viuendi cognitōem. ceteris p̄tulerūt. tanq̄ ea sola teste Apuleo vituperabiliter ignoret. Quid ager christian⁹ cui re promittit eternitatis spes p̄ p̄mio bone vite. ip̄e supuacuis et inutilibus inuestigandis quo pacto se totū impedit ommissis q̄ ad vitā sunt necessarijs. quasi nō ex alto iubente audiat. que tibi p̄cepit de illa cogita semp. ⁊ in pluribus opibus ei⁹ ne fueris curiosus. Tū ⁊ inde is quāq̄ carnalibus ⁊ min⁹ capacibus celestium dicebat dñs de lege sua Deutero. iij. Hec enī est sapiētia vestra et intellect⁹ corā pplis. Quisq̄s adest qui de ingenij acimine gloriat⁹. qui preter subtilia et difficilia nihil inuestigare dignat⁹. vertat huc aciem sueratōnis velim. suum hic ingenij exerceat. Et firmo multā hic esse p̄fundā ⁊ vberē. studiosissimis quātalibet ingenij laude p̄ditis p̄feruatōnis materiam etiā sup eas steriles quas nōnulli solas mirari solēt imaginationū varietates. Propterea non me dignū arbitrat⁹ sum qui difficultatis hui⁹ nodos ad integrū valerem exoluere. Nihilominus aliqd̄ dicere vel imperfectū. tum necessitas. tū vtilitas omnium pluries impulerunt. Decū siquidē et cum alijs sepe recogito. multas ex ignoratiā huius negocij suboriri turbatōnes in policijs tā ecclesiasticis q̄ tēporalib⁹. In hominū p̄terea cōscientijs modo scrupuli vani cōtemnendū

surrepunt. modo cōtemptus insurgit temerarius et audacior q̄ satis est. fit insup (quoniā ignorat virtus legis diuine) frequēter irritū mandatū dei p̄pter traditōnes hominū. Fit amplius de leui iugo christi et lege libertatis iugū ferreū ⁊ onus graue. p̄mens ceruices christianorū. dū scilicet aliqui suas omnes leges. suas institutiōnes. suas regulas ⁊ statuta arbitrari volūt accipiēdas esse sicut p̄cepta legis dei. ad eterne mortis interitū si pretereant mergētia. Has vero traditōnes hominū quis cūctas dinumeret. in canonibus summorū pontificū. in cōstitutiōibus synodalibus puinciarū aut diocesijs. in religionū regulis. in vniuersitatū collegiorū et ecclesiarū statutis. in edictis imperatorū ⁊ principū. ⁊ in plebiscitis cōmunitatū. Quarū plures sub cōmunicatiōe late sententię. Alię sub interminatiōe diuine indignatiōis. Alię sub voto. Alię et fere omnes sub iuramētū aut fidelitatis debito stringūt ⁊ obligant. Quod si Adam vir talis ⁊ tantus. vnicū discipline p̄ceptū habens. in illo corruit. nos inter innumerabilia positi qualiter euadem⁹. Vix potest imbecillitas nostra diuinas leges ad numerū parū q̄tuita sua benignitate reductas implere. Tūā igit obsitā tot spinis p̄stitutiōnū semet inuoluentiū ⁊ obumbratiū quis inoffenso pede trāsiliat. Scim⁹ quid dixerit Petrus ap̄tus Actū. xxv. Quid tēptatis deū imponere iugū sup ceruicē discipulorū. quod neq; nos neq; patres nostri portare potuimus. Hoc animaduertēs et pia compassiōe deplorans egregi⁹ doctor Augustinus ad inq̄sitiōnem ianuarij. ip̄am inquit religionem nostrā quā manifestissimis ⁊ paucissimis celebrationū sacramētis. deū voluit misericordiā esse liberā seruilib⁹ p̄mūt oneribus. vt tolerabilior sit conditio iudeorum qui legalibus sacramētis non humanis p̄sumptionibus subiūcuntur. Si tuo tempe sic dolebas o sapiēs Augustine. quid nostra tempestate dixisses. vbi pro varietate ⁊ motu capitum. incredibilis est varietas ⁊ dissona multiplicitas operū huiusmodi seruiliū. ⁊ humanarū p̄sumptionū. Inter quas velut inter laqueos aiar ⁊ ligatiā retia. vix quispiam securus ⁊ indeprehēsus incesserit. Hec est q̄rela qualem olim apud deuotum Bern. detulerunt quidam ex monachis. et propter quā compescendā. sicut mō nitimur agere

De vita spirituali anime

scripsit volumen pulcherrimū de p̄cepto et dispensatōe qui liber huic opi nro p̄ fundamento supponat. ¶ Deniq; q̄cqd̄ dixerō accipiat nō determinatiue s; inq̄sitiue positū. p̄sertim vbi determinatōem p̄cedentiū sanctorū et doctorū exp̄ssam nō iuenero. Vbi q̄dem occasiōem studiosis mīstrasse suffecerit. ¶ Et p̄ intellectu dicēdoz sunt descriprōes et distinctōes p̄ modū cōsideratōnuz p̄mittēde. ¶ Lex diuina p̄ceptoria est signū verū reuelatū creature rōnali. quod est notificatiū recte rōis diuine. volentis tenere illā creaturā seu ligari ad aliqd̄ agendū v; n̄ agendū p̄ dignificatōe ei⁹ ad etnā vitā cōsequendā et damnatōem euitādā. ¶ Descriprō hec causalis est aut ad causalē reducibilis. Cui⁹ rōnabilitatē nō meli⁹ suadere valeam⁹ q̄ p̄ descriprōis p̄tes si discursum habeam⁹. ¶ Ponim⁹ igit̄ signū p̄ genere. quia de⁹ se solo nō obligat creaturā rōnalē nisi p̄ notificatōem sue rōis recte dictātis et volētis creaturā sic teneri seu ligari. Et q; notificatio ista fit aliqñ p̄ voces. nūc p̄ sc̄pturā. nunc p̄ internā inspiratōem. Horū signorū aliud est vocale. aliud est scriptū. aliud mentale. dimitto p̄cordātiās. ¶ Q; autem creatura rōnalis nō p̄prie obliget nisi p̄ notificatōez qualē p̄dixim⁹. apparet quia nisi sic dicat̄ esse possibile naturalit̄ fatuos et insatos obligari. imo nulla videret̄ rō cur nō etiā brutis talis obligatio posset imponi cui⁹ trāsgressio esset impurabilis ad penā aut p̄miū. qd̄ null⁹ concessit. Non negam⁹ tñ qñ res q̄libet indisp̄sabiliter tendat in deū. et i qualibz re lex quedā inuenit̄. put̄ dicūt Basil⁹ in suo hexameron et sequax ei⁹ Ambrosius in sili libro. q; volūtas dei lex nature ē. Et Boetius hunc habz vsū loq̄ndi in pluribz. et cōmentator dicit naturā agere tanq̄ rememoratā ab agēte infallibili. ¶ Si quis obijciat de puul quos obligauit de⁹ ad baptismata suscipiēda. et talit̄ q; in vtero materno si moriāt absq; hmōi baptismo quē p̄stat eos nō solū ignorare imo nec h̄re posse damnabūf. Rōndemus q; nec ibi est p̄ceptū quale loq̄mur cui⁹ trāsgressio s; impuratur ad culpā nouā actualē. Sed ē ibi qd̄ dā statūtū diuinū quo nō obfuoato nō redditur hereditas i adam amissa. ¶ Ex q; p̄tinus eliciendū videt̄ corollarie q; nulla creatura rōnal̄ p̄t esse indigna deo. tāq; p̄peccatit̄ absq; p̄missione v; omīssiōe liberare rei illicite. ad cui⁹ oppositū erat obligata

¶ Obijceret aliq; de policia hūana q; ad diuina exēplata ē. In illa ei qñq; ligant̄ ignorantēs in eis q; iuris sunt. Rōndet q; nullus q; potest ignorātiā inuincibile sufficiēter allegare p̄ trāsgressor legis appellari. neq; q; ad deū. neq; q; ad hoīes. Plerūq; tñ p̄sumitur apud hoīes aliq; esse sciens. q; nō p̄t iuridice p̄ testes iustam sue ignorātie causā assignare. p̄pterea cōdemnat̄ aliqñ p̄ hoīes ille q; vere innocēs est apud deū. ¶ Sequitur statim ex his q; apud faciētē illud qd̄ in se ē nulla est ignorātia inuincibil̄ neq; iur̄ neq; facti in lege diuina. v; agens ex ignorātia tali nūq; peccat. Primā p̄tē tenuerūt doctores excellentes. vt Guilhelm⁹ parisiē. Cōtra quos sunt valide rōes p̄sertim de ignorātia facti. nā et i talibz ecclia etiā fallere p̄t et falli absq; peccato. vt p̄cubit⁹ iacob cum p̄a nō inculpat̄ et ita de silibz. Pro p̄te altera sunt aliq; vt Guilhelm⁹ antiochodorenf. q; talē ignorātiā p̄serti facti aut iuris humani dicunt posse p̄tingere. et eā insup care re peccato. Et eas silz actōes nō esse culpabiles q; pueniūt ex ipa. et hoc fit qñ si nō esset ignorātia talis nō fierent hmōi actōes. sec⁹ vbi agens nō min⁹ efficeret id qd̄ agit ignorātia tali n̄ extāte. ¶ Deniq; dicit̄ signū vey quoniā signa falsa et si ligare qñq; dicatur de p̄ accidens vt cōsciētia erronea. nihilominus de p̄ sect p̄prie legis obligatorie vim non habent. ¶ Subiungit̄ in descriptione signū reuelatū creature rōnalis. Etenim sola rōnalis creatura obligabilis ē. quia sola capax est diuinorū p̄ceptorū cum subiectione. Unde posset esse aliqua creatura rōnalis nō eleuabilis ad cognitiōnem hmōi. vt infantes sunt de facto. p̄ tēpe nō eleuati. ideo nō obligati. aut si esset capax et si nō esset subiecta deo quēadmodū sp̄s sanctus nō est subiectus patri et filio. a quibz p̄cedit et cognitiōne imensam accipit. talis nō esset p̄prie obligabilis. Et quoniā p̄cepta diuina. put̄ ordinant ad deū vt beatificatiuus est. cognosci nō possunt a creatura rōnali ex solo lumine naturali. necesse fuit p̄currere reuelatōez quocūq; mō fieret. siue p̄ angelos siue p̄ hoīes siue p̄ internam illustratōem sicut apls loquit̄ de phis q; bus dicit fuisse reuelatū illd̄ qd̄ occultū est dei. Sic enī sentiūt doctores q; neminē de esset deus in quocūq; loco poneret̄ q; faceret quod in se est. vtendo s; benedonis iaz habit⁹. qñ cū de necessarijs ad salutē diuī.

Illustraret. sicut dicit Petrus Actu. ¶ **S**e-
quit in descriptione q̄ est notificatiū diui-
ne rōnis recte volētis teneri illā creaturam
vel ligari ad aliqd̄ agendū vel nō agendū.
q̄ sit a quibusdā q̄stio que sit rō obligato-
ria in deo vel recta rō vel voluntas. Ponit
hic vtrūq; q̄ nec recta ratio sine volūtate.
nec cōtra sunt in deo obligatiōis cōplemē-
tum. Preterea q̄stūcūq; notificet voluntas
sui superioris nisi p̄ illā velit ligare non p̄sur-
git obligatio fm̄ deductionē Durandi in
hac materia vbi q̄rit an teneatur in oībus
p̄formare voluntatē nostrā volūtati diuine.
Si enī fortes leuat festucā. scit theologus
q̄ hoc deus vult et ita de quocunq; effectu
qui p̄ducit. Nō oportet tñ vt videt q̄ theo-
logus talis obliget velle silr/ q̄uis forte in
his q̄ pctā nō sunt teneat non se difformare
remurmurādo aut cōtranitēdo volūtati ei-
ficaci dei plene cognite. quēadmodū forte
Bulhelmus antisiodorēsis et alij sentientes
oppositū poris sine intellexerūt. Attamen
hec p̄sequētia nō valet. Ista volūtās est in-
stissima vel ista inclinatio et tendentiā sunt
rectissime. vtp̄uta inclināōnes naturales.
ergo p̄formās se p̄ actuz libez tali volūtati
aut inclināōni in re volita. aut in obiecto
ad qd̄ est inclinatio. nūq; peccat. Stat enī
q̄ deus p̄ceptū ad oppositum dederit vt q̄
actualiter voluntas nihil eliciat. Fatemur
enī q̄ si actus elicit esset oīno talis. q̄lis est
act̄ natural̄ ille nūq; esset difformis. Nā h̄
claudit repugnātiā. s; h̄ dicere. vel paz vel
nihil ē. Tandē subinfert in descriptiōe. p̄
dignificatiōe ad eternā vitā p̄sequēdā et dā-
natiōe euitādā. Demini me legisse i Du-
rādo q̄ si nulla fuisset facta reuelatio hoī d̄
sua b̄tificatiōe sup̄naturali aut dānatiōe. nō
incurrisset pctm̄ facies seipm̄ reū dānatio-
nis etne/ et ita nulluz fuisset pctm̄ mortale.
Hoc dictū de lege statuta vitatē h̄e videt.
s; de possibili neq; q̄. Nōne videm⁹ q̄ dās
op̄rā rei illicite p̄t ad penā hūanaz legū
quāuis sibi p̄us incognitā iudicari. Et q̄
qd̄ sit tñ d̄ possibili ita d̄ facto se res h; oēs
obligatiōe diuine legis apud viatores ad
finē tēdere vt dignificet hō ad vitā eternaz
et infernalē mortē euitet. Iuxta qd̄ saluant
aliq̄ non improbabilit̄ qliter apd̄ dānatos
vl̄ beatos nō sunt leges p̄ceptiue. q̄les loq̄-
mur. ad quas sc; volūtās diuina velit teneri
saluatos aut dānatos sub nouis p̄mij̄ aut
penis. q̄ in saluatis nō est necesse. In q̄b;

maxime habz locū illd̄ apli. Iusto nō ē lex
posita. et in damnatis esset inutile. Alioqn̄
dicendū ē vt videt damnatos p̄tinue mor-
taliter demereri. Quāuis aut̄ dignificatio
ad vitā eternā p̄cipue p̄surgat a deo digni-
ficāte vt a causa sup̄ma et dñantissima. sic et
lex qlibet a p̄ma lege p̄luit vt emanatio q̄-
dam luminosa. Nihilominus dignificatio
formal̄ sit p̄ gra; seu charitatē. et meritoria
p̄ actōem bonā p̄ceptoz impletuā. ad p̄ci-
pientis intentōem quā explicauit cum ait.
Si vis ad vitā ingredi tua mādāta. ¶ **S**i
nō erram⁹ in describēdo legē p̄ceptiuā taz
affirmatiuā q̄ negatiuā put nō errasse pu-
tamus. apra est nobis via nō mediocr̄ ad
p̄gendū quo tendim⁹. plimū quoq; luc̄ al-
latū est aciei n̄re mentis ad inferēdū cogno-
scendūq; sequentiā.

Corollariuz primū

¶ Non ideo dicit aliq̄ lex appropate vl̄ pu-
re de iure diuino. q̄ ad illā obligat de⁹. Fa-
cilis est declaratio. qm̄ sicut nihil sit absq; deo
causante/et nihil est vtz absq; p̄ma ve-
ritate. Nam oīs sapia a dño deo ē. Nihil p̄-
terea bonū absq; p̄ma bōitate. nihil pulcr̄
neq; suauē/ et ita de alijs. pur lectio p̄cedent̄
diffusi⁹ ostendit. Ita oīs obligatio casta ē.
nec alicui⁹ roboris vl̄ momenti. si nō a deo
impatore sup̄mo vires habuerit. Nō ē po-
testas nisi a deo inq̄t aplus. verūtamen nec
oīs effect⁹ dicit appropate diuin⁹. nec oīs
veritas p̄inet ad fides. nec oīs bonitas ad
adoratiōem. Cur nō silr poterit esse obliga-
tio aliq̄ a deo q̄ nō ob h̄ appropate specta-
bit ad legem diuinā.

Corollariū secūdū

¶ Nō iō p̄cise dicit aliq̄ lex diuina seu de iure
diuino appropate. q̄ illā creatura rōnal̄ per
reuelatōez accepit. Itaq; fieri p̄t sic i antiq̄
lege teneo fuisse i plurib; q̄ deus reuelat et
tradat imēdiare aliq̄s leges p̄ solo regimie
politico et civili. quēadmodū de ordinatiōe
leḡ isrl̄. de taxatiōe penaz civilium et siliū di-
ceret. et tales appellat a doctorib; leges iu-
diciales. q̄ tñ leges tales nō imēdiata d̄i-
recta intētōe ordināt i finē vltimū et sup̄na-
turalē. deficit vna p̄ditio descriptiōis auidicte
¶ Pro e⁹ elucidatiōe et vt dicti h̄ rōnabili-
tas mag; inotescat aduertēdū ē q̄ hō q̄ sōsi
sit ex duplici sba. vna sp̄iali etna diuinaq;. alia
corpali et mortali. duplicē h; finē. vniū

De vita spirituali anime

supernaturalē. aliuz naturalē q̄ human⁹ pōt dici seu politic⁹ ⁊ civilis. Hunc p̄ securōe p̄mi finis date sunt leges a deo p̄portiona te ad finē illū. de q̄bus est noster p̄ncipalis sermo. ⁊ illas appellam⁹ approbare diuinas seu theologicas. seu de iure diuino. quē admodū nō oēs virtutes s̄ eas dumtaxat q̄ ad deū immediate dirigūt. theologicas ⁊ diuinas nominam⁹ fidē spem atq; charitate. Proinde ad p̄sequēdū finē alterū q̄ hūan⁹ nō q̄nq; dicūt. q̄nq; civilis ⁊ politic⁹. leges alie late sunt. et vt plimū p̄ humanā inuestigatōem impositę. Ille vō q̄uis ordinēt finaliter ad finē b̄ritudinis eterne sicut ea q̄ corp̄is sunt. et corpus ip̄m p̄pter animā factū null⁹ ambigit. eas nihilomin⁹ diuinas nequaquā dicim⁹. alioq̄n leges ⁊ reglas medicine q̄ pacto nō esse diuinas cesebim⁹. Ille siq̄ dē respiciūt sanitatis armoniā ⁊ viuacitatem sensuū integrā. quib; lesis nōne anima ab vsu virtuosoz actū diuinorū impedita torpesceret. Illas t̄n leges seu regulas esse de iure diuino nō dū q̄s dixit. q̄uis testet sapiēs medicinā ab altissimo creataz. q̄uis deniq; sint in ea v̄l esse possint p̄clusi ones plurime p̄ reuelatōem magis q̄ p̄ humanā inuestigatōem insertę. Perspicuū est igit̄ arbitrari meo leges aliquā nō idcirco dici approbare de iure diuino quia deo reuelante suscepta est. Hmōi aut̄ corollarij cognitio p̄dest nō parē ad elucidatōz materie p̄sentis. tā circa legem antiquā q̄ in noua.

A Corollariū terciū

¶ Circa qd̄ deducit̄ v̄lteri⁹ q̄ nō oēs canones summoz pontificū v̄l decreta sūt de lege diuina. patet h̄ ex radice p̄missa q̄uis alie nō desunt inferi⁹ assignāde. Sūt itaq; plures hmōi canones ad politicā solū conuersatōnem accōmodati. ¶ Qd̄ si dicat aliq̄s. Nonne bona ecclie oīa sp̄ualia sunt. qz sp̄ualitatē respiciūt ⁊ ad sp̄ualitatē iducūt. Respondem⁹ sub alia distinctōe q̄ in politica p̄uersatōe hominū sicut sunt q̄dā specialit̄ deputati ⁊ dedicati ad obsequēdū dō q̄ anthonomaticē eccliaſtici dicunt̄ seu religiosi. Alij q̄uis ad deū tendant. qz t̄n suuz magis est officii tractare ea q̄ sunt secl̄aris policie. iō seculares nominant̄. Nō alit̄ dicunt̄ bona p̄moz esse sp̄ualia. licz sint res meretpales. ⁊ corpus p̄suantes sicut i alij Sili rōe leges ordinātes eccliaſtica policiam dicunt̄ plerūq; sp̄uales seu diuic. q̄s

uis imprope. ⁊ alie ciuiles ⁊ hūane. ¶ Et h̄ loco fallunt et fallūt crebro q̄dam canonistaz p̄sertim i materia quā tractauim⁹ de symonia. vbi sp̄ualia iudicat̄ illa q̄ esse carnalia et materialia null⁹ nescit.

Corollariū quartū

¶ Lex aliq̄ nō ideo dicit̄ diuina approbare qz ex p̄ncipijs iuris diuini deducit̄. P̄rio qz sicut om̄e v̄ez om̄i vero cōsonat. sic oīs lex q̄ntumcūq; positina ⁊ hūana p̄sonat diuine legi. imo et ea deducit̄. saltē a deo ⁊ beatis. Ampli⁹ nulla est lex que nō innitatur p̄ncipijs istis. deo iubēti obediēdū est. Autorizatis a deo parēdū ē Superiorib; suis i eo qz superiores sunt nō est inobediēdū. et ita nulla esset lex pure hūana. p̄tra id qd̄ veritas habz ⁊ vsus p̄munis. ¶ Et p̄ manu d̄tōe capiam⁹ simile i eis q̄ dicūt̄ fidei. Nō enī fidei ascribim⁹ om̄ne v̄itatē q̄ seq̄ p̄t ex v̄itatib; p̄tentis in sacra scriptura. S; illas t̄n modo v̄itates sibi damus que specialit̄ reuelate sunt et date ad credendū p̄ b̄ritudinis sine cōsequēdo. Scimus insup qz non omnia q̄ p̄ summos p̄tiffices. imo nec per eccliam approbata sunt. esse cōsent̄ de fide. alioq̄n obligarēt ad sui credulitatē opuscula sanctorū omniū doctorū q̄ p̄ eccliam approbant̄. sicut de multis exp̄sum est in decretorū distinctionib;. Hoc aut̄ dici nequit q̄re nec oīs lex appellabit̄ d̄ iure diuino quā tulit vel sumim⁹ p̄tiffex vel ecclia vel princeps q̄libet autoritatē h̄ns dei in subditos. ¶ Si vō q̄rit̄ numerus veritatū taliū q̄ approbate sunt de fide. Remitto nūc ad ea q̄ tractauit ockā in suo dialogo libro. ij. q̄uis aliq̄ p̄ incidērali declaratiōe sum diciturus.

Corollariū quintū

¶ Sequitur ex p̄cedētib; coassumptis quibusdam veris qz eadem lex dici pōt de iure diuino ⁊ naturali ⁊ hūano seu positino sed alia ⁊ alia ratione respectu diuerforū. Et quidē qualis est legis diuine ratio dictū est. ¶ Lex vō naturalis p̄ceptina talem habet rationem. qz est signū inditum cui libet homini. nō impedito in vsu debito rōnis notificatiuū voluntatis diuine / volētis creaturam rationalem humanā teneri seu obligari ad aliqd̄ agendum vel nō agendū p̄ p̄secutione finis sui naturalis. q̄ finis est felicitas humana ⁊ in multis debita p̄uersatio domestica. ⁊ etiā politica. homo enī natura

animal civile est. ¶ Lex humana siue positiua pceptiua pure et appropate describitur qd est signū verū hūana traditōe et autoritate imediante cōstitutū. aut qd nō inferit necessaria deductōe ex lege diuina et naturali ligās ad aliqd agendū vl nō agendū / p cōsecutiōne finis alicui hūani. ¶ Si q̄s p̄ticularū harū descriptōnū discurrat / agnoscat tum differētes rōes triplicis huius legis / tū puenientia in re eadē. ¶ Et q̄dem lex diuina differt a ceteris in duobus specialiter. Pr̄mo quia innitit p̄ncipalit̄ reuelatōi diuine. lex vero natural̄ innitit dictamini rōis. quod est in situ cūilibz homini nō impedito in vsu debito rōis. quod impediētū fit aut p̄ immersionē cū sensualitate nimia. aut p̄ lesionem virtū naturalū sensitūaz. aut p̄ d̄p̄rauationē radicatorū viciōz et p̄suetudinū pueritaz. Lex autē hūana p̄ncipalit̄ innitit traditōi hūane aut quasi hūane. et hoc quasi humane dicitur p̄pter illas traditōes pure iudiciales quas p̄ moysen dedit dñs. et q̄ nō innitunt p̄ncipalit̄ reuelatōi vt reuelatio est. nec ex reuelatis aut ex dictamie pure naturali puenienti deductōe pateret ap̄d oēs si nō accederet superioris alicuius determinantis autoritas. Exemplum de ista lege. Pr̄iceps in hac terra p̄stituetur est p̄ successionē hereditaria. p̄ncipi dabitur annuatim mille talenta auri p̄ tributo et filies. que nec deducunt apte ex veritatibz legis diuine et natural̄. nec tū illis d̄dicere cognoscuntur. alioqn ille nō tam essent leges dicēde q̄s senes et iniq̄ tyrānides et vitate carētes. ¶ Secūda differētia legis diuine ad naturalē est. quia lex diuina p̄ncipalit̄ respicit finē sp̄ūalem. lex natural̄ naturalē. hūana p̄o lex p̄t ad vt rōis dirigere. p̄pter distinctōem que data est in tercio corollario de canonibz sumorū pontificū. quoz aliq̄ sunt pure hūani / respiciūt tū imediante finē sup̄naturalēz b̄titudinis sempiternē. ¶ His declaratis patet sc̄da ps corollarij. Sed p̄mā manifestō noiatim de hoc p̄cepto. nō furtū facies Nam et a deo reuelatū est ad p̄sequendū finēz vltimū. et in situ est cūilibz homi nō ipedito in vsu debito rōis ad p̄sequendū finem naturalē. Nihilomin⁹ respectu q̄rundā hominū impeditōrū i vsu debito rōis. potuit reperi tanq̄s hūana tū autoritate latū est. q̄s uis nō debeat simplicit̄ hūanum nominiari. Et hoc nihilomin⁹ patet qd apud aliq̄s ex cellētis ingenij et multaz lraz. sicut p̄t vna

ppositio dici fidei pp̄rie que non spectaret ad fidē explicitā et p̄plicatā alterius. Ita de legibz fatendū est. Hac de causa miser cordia dei quasdā leges que naturaliter essent note si nō p̄ p̄tā obliterare et q̄si delecte fuissent. decreuit rursus inouare et innouādo cōstituti hominū tradere vt essent inexcusabiles. et vt p̄ eas finē p̄sequerent non naturalem tūmodo sed eternum.

Corollariū sextum

¶ Sequit qd nō absurde p̄cedi p̄t oia p̄ncipia iuris natural̄ esse de lege diuina pp̄rie dicta. lz diuersa rōne. h̄ p̄spiciū erit si attendimus que admodū oia p̄ncipia iuris natural̄ deo reuelate ac iubete p̄tinet lex tā antiq̄ q̄ noua ad finē b̄titudinis et̄. Et aliū de forsan istud suadere possum⁹ ex h̄ q̄ taliū p̄ncipioz indita est notificatio creature rōnali p̄ imediata diuine lucis irradiationē que admodū tradiderūt Aug⁹. et aliq̄ doctores elenari. et oli sup̄ hoc fuit articulus parisiē. tpe Builhelmi parisiē. put legi in beato Thoma. et bonauētura declarat pulcherrime in itinerario mētis in deū / oñdēs nullum esse dictamē recte rōnis solidūz et obligatorū nisi in p̄ma lege et luce stabilitur. Propterea p̄hor maxim⁹ et p̄cipui. int̄ q̄s floauerūt Socrates et ceteri acadēmici ut genue p̄fessi sunt. nihil in rebz mutabilibus se scire / nullā in eis repire vitatē et nullū esse dictamē rectū rōnis. qd si p̄ hoc oēs a nobis vitatē et rectū dictamē simplr̄ excluderāt / errabāt intolerabiliter. qd de tātis inuestigatoribz vitatis sentire nephas est / nisi p̄ quāto forsan deū nō sicut deū gl̄ificantes. neq̄ gr̄as agētes. qd q̄ abscondita eius erat manifestauerat eis. dati erāt tā in reprobus sensus et deficiebāt scrutātes scrutinio. Sentiebāt igit si b̄n sentiebāt in hac tāta p̄fessio ne ignorātie qd solus de⁹ sicut ē immobil̄ ita est vitas stabil̄. et lex certa et p̄stās / in q̄ videmus qd bona sunt et vera / p̄sonātes in h̄ p̄phete eximio. qd postq̄s p̄miserat. multi dicunt qd oñdit nobis bona. Rūdēs subintulit. Signatū est sup̄ nos lumen vult⁹ tū dñe. Alienū subinde nō ē dictū apli. plures allegatū qd dicit. in deo nos viuere et moueri et esse. Omnis quippe cognitio veritatis in nobis nonne precor quedam mortio est. vt igitur in deo sit oportet p̄fiteri. Et h̄ esset speculario gratissima si non ad alia p̄peraret intentio.

Corollariū quartū

Corollariū quintū

De vita spirituali anime

Corollariū septimū

D Sequitur ex pmissis notanda valde distinctio ad capiendū illud magis et magis quod quærimus. Aliqua est lex pure diuina. aliaque pertinens ad diuinā. aliaque imprinens. Nihil huius nouum fingo. distinxerunt itaque in fili doctorum ante nos quæ veritas aliaque est pure de fide. aliaque solum pertinens ad fidem quæ dicitur potest de pietate fidei. Aliaque imprinens quæ dicitur potest apocrypha. Sic in tertio aliaque falsitas est heresis. aliaque sapiens heresim. quæ dicitur potest error. aliaque omnino impertinens / saltē quæ ad nos viatores et nostras deductionem. In lege pure diuina potest quadruplex signari gradus. In primo gradu reponuntur leges immediate reuelate a deo per totam communitatem hominum aut principaliori parte scripte in biblia et peritum in euangelij a christo latis ad persequendum beatitudinem. Et ex hoc statim patet quod in primo se habet veritas quæ lex pure diuina. propter illud quod predictum est de multis legibus pure iudicialibus antiquæ legis. et quæ multe veritates sunt quæ non sunt impatiue et ex hinc non obligatiue. In signum autem quod leges iudiciales antiquæ legis non continent proprie de iure diuino. sicut nec deducebant de directo immediate in fine beatum. christus legislator perfectissimus volens perdere legem dignissimam et beatificatiuam. omnes tales leges ordinantes hominem ad finem humanum et politicum / reliquit ad arbitrium platorum et principum. ita tamen ut semper memissent potestatem eis datam per veritatem non per veritatem et ad edificationem non destructionem. put loquitur apostolus. **N** si perentiose quæspiciat obnitatur et dicat leges huiusmodi iudiciales fuisse de iure diuino proprie. Rūdeat quod dispensabiles erant. et non solum mutabiles sed mutate. et quod multis eorum licebat absque damnationis piculo contraire. In secundo gradu reponuntur leges diuine quæ ex precedentibus solis in persequentiā euidenti aut saltē reuelate et proprie credenda deducuntur. Dixi notantur ex istis solis et in persequentiā euidenti aut saltē proprie de fide. quoniam si necessario coassumeret propositio alia quæ non esset proprie de lege diuina aut de fide. aut si persequentiā esset euidens. nec proprie de fide. conclusio non esset proprie de fide secundum modum dicenda. Ad idem in consequentiā reuelate et proprie credenda propter determinationem ecclesie rite factam. quam suppono in his quæ sunt ad salutem necessaria / errare non posse. In tertio gradu reponuntur leges diuine immediate a christo tradite. aut ab eis dicto modo deducte. que proprie successi-

uam relationem apostolorum et aliorum ad nos equiualem scripturæ canonice notificare sunt. ut forte est ista lex. vniuersalis ecclesie pontifici romano subiecta sit. Non enim posset euidenter aut proprie persequentiā pure de fide ex legibus primi generis humana deductio fulciri. quod tamen sit lex pure diuina patet. quod nisi sic. posset humana traditio primatus iste cassari. In quarto gradu sunt leges specialiter inspirate et reuelate quibusdam singularibus personis proprie se aut proprie paucis ad huius electis. Sicut quædam ex talibus legibus deducere modis predictis in se cūdo gradu. de his legibus notat in decretis. Ex his aperitur intellectus quælibet dicta apostolorum et discipulorum christi sunt alteri autoritatis quæ ad aliquid etiam pure de fide quæ successerunt suorum. quoniam primi a christo doctrinam immediate susceperunt / et insuper facta videntur. et ad eos expressè dictum est. Qui vos audit me audit. et rursus. que dico vobis in tenebris predicare super tecta. Iste propterea sunt in euangelij positæ et a christo immediate tradite. Petrus fuit apostolus Petrus accepit autoritatem ligandi et soluendi. Petrus edoctus est in die penthecostes a spiritu sancto de omni veritate necessaria ad salutem. Tales autem de quocumque successorum petri formate. non sic habent a christo et in scriptura sacra. presupponunt ei semper ad minus istam quod talis rite succedat petro per electionem aut aliter. et hoc est humana traditio solū cognitum. Nisi forsitan quis diceret quod vniuersalis ecclesie autoritas a spiritu sancto specialiter inspirata determinauit de quibusdam quod petro in papatu successerunt. ut Clemens Siluester et Gregorius / quibus in eis que sunt facti non sit necesse ecclesiam non posse errare. Quod sequenter deducit quod maior fuit primitiue ecclesie autoritas quo ad predicta quæ nunc sunt / et quod non est in potestate pape aut concilij aut ecclesie immutare traditiones datas ab euangelistis / et a paulo sicut quædam delirant. Nec habent quo ad hoc quod est facere aliquid esse pure de fide parē autoritatis firmitatē. Unde quæstio licet dubitare de iure alii cuius in papatu vel episcopatu / tantum deus licet suas institutiones in dubium reuocare. Hanc materiam tractat Durandus. Et hic aperit modus intelligendi illud Augustini. Euangelio non credere nisi me autoritas ecclesie copulisset. Ibidem enim ecclesiaz sumit proprie primitiua congregatione fidelium eorum qui christum viderunt audierunt et sui testes extiterunt. Declaremus nunc postmodum quid sit lex pertinens ad

diuinā et quid imprinēs? Et dicamus quod il-
 la lex est prinēs solū quod licet deduci non pos-
 sit a veritatibus solis legis diuine. deducit tū-
 ex eisdē coassumptis aliq̄b̄ veris pbabili-
 bus quod pie et rōnabilit̄ negari nō p̄nt. Quia
 etiā s̄m regulā magistrālē. Cōclusio s̄p̄ in se-
 quit̄ debiliore p̄t̄ alicuius p̄missarū quod neces-
 sario coassumit̄ ad sui illationē. Aut etiā si
 p̄sequētia sit inenidēs nec p̄prie de fide/cō-
 sequēs ē vt cōclusio illa signas talē legē non
 dicat̄ p̄prie lex diuina. et quod vel vna p̄missarū
 vel p̄sequētia deficiūt a rectitudine fidei v̄l
 enidētie. Sic enī v̄ez est quod p̄positio copu-
 latua ex vna p̄tingētē/di tota p̄tingens. et
 ex falsa vel ip̄sibilibi. tota falsa vel ip̄sibilis
 iudicat̄. Ignorātia aut̄ istius distinctiōis
 multos plerūq̄ turbat et inuoluit. ¶ Impr̄-
 nēs lex erit ad legē pure diuinā quod non plus
 ex eadē deduci pōt̄ quod opposita. v̄n̄ nulla ē
 p̄positio quod ita pure sit fidei/quin ip̄a possit
 p̄iūgi cū alijs imprinētibus ad fidē. et ita to-
 tū resultās erit imprinēs fidei. vt ista p̄po-
 sitio ē pure fidei. Euāgelii iohānis ē v̄ez.
 dicēdo tū sic. hoc euāgelii iohānis scriptū
 a robero tū v̄ez erit ista p̄positio imprinēs
 ad fidē. sicut ē ista quā cōcludit/robertus scri-
 psit hoc euāgelii. ¶ In legibus ergo non pu-
 re diuis assigno quatuor gradus. Primus
 gradus p̄tinet leges quod licet late fuerit a deo
 imediate vel ab autorizatis imediate ab eo
 tū hoc nō p̄stat nisi p̄ historias aut relatio-
 nes quod p̄prie nō sunt in fide/ quōuis ipse nega-
 ri nequeat absq̄ scādalo et p̄terua manifesta.
 Exemplū de ista lege. Electio sci clemē-
 tis spectabat ad petz. Non enī dubitat̄ quod
 petrus et quod ita fecit habuerit sup hoc auto-
 ritatē imediatā a x̄po. et quod ita fecerit licet rō-
 nabiliter negari nō pōt̄. tū negās ab heresi
 se defenderet. nec vt talis esset p̄miedus/sz
 bñ vt p̄teruis et scādalosus et inciuilis et quod
 usq̄ se purgasset aut exposuisset/deberet de
 heresi suspectus vehemēt̄ haberi et tractari.
 ¶ Secūds gradus h̄z leges quod nō late sunt im-
 mediate a deo. tū coassumptis aliq̄b̄ quod rō-
 nabiliter et absq̄ scādalo negari nō p̄nt. ille
 inferunt a legibus pure diuis. Exemplū de
 ista lege. Electio sūmi pōtificis spectat ad
 cardinales/reb̄ stātibus in ecclia vt stāt. et se-
 de vacāte. Ex ista enī lege pure diuina quod ele-
 ctio sūmi pōtificis sede vacāte d̄z celebrari
 Coassumpta ista quod rōnabiliter negari non pōt̄
 p̄ nūc/quod ecclia cōmisit hāc p̄tātē cardinali-
 bus. sequit̄ lex p̄dicta. tū de negātē istā dice

ret sicut p̄us. ¶ In tertio gradu sunt leges
 que ad sui deductionē p̄ leges diuinas req̄-
 rūt p̄positōes dubias/quod tū plus incitant et
 edificāt ad deuotionē et religionē quod oppo-
 site/aut quod tūius ē p̄cedere quod negare. Exē-
 pla multa et quodridiana sunt in canonibus sum-
 moz pōtificū et decretalibus. Illi quod p̄cano-
 nes aut ep̄le decretales innitunt legibus di-
 uinis/vt p̄potētalibus vniuersalibus. Qui vos
 audit me audit. Obedite p̄positis v̄is. quod di-
 cūt facite et silibus. Sz subsūmēdo p̄mino-
 ri p̄positōe aut in p̄sequētia coassumunt se-
 pius p̄positōes quod nō sunt de lege diuina/aut
 que dubie sunt aut nō p̄sus certe p̄ficiūt
 obseruātibus/tū in multis tūius ē eas p̄ce-
 dere nec p̄tinacit̄ impugnare. Exemplū de
 istis. quod dragesimale ieiuniū obseruandū est.
 excōicardōes timēde sunt et silēs. In h̄ gra-
 du reponunt p̄stitutōes multe p̄latoz et ca-
 nonizatōes sanctorū. quod faciūt ad pietates
 fidei coalescendā nec eide sūt aduerse. ¶ Po-
 stemus ḡd̄ p̄tinet leges quod ex legibus diuinis
 nō p̄l̄ d̄duci p̄nt aut min⁹ quod opposite. Ex
 emplū istū/rallie magne et tributa p̄ceden-
 de sunt huic p̄ncipi et silēs et c. ¶ Similem
 distinctiōem de lege pure naturalis et de lege
 prinēte solū ad naturālē aut imprinētē p̄ci-
 pe pōt̄ quodlibz vel mediocriter instructus
 ¶ Gratias deo quod fundamēta solida et decen-
 tia dedit nos iacere/ad id edificandū vtilius
 quod sup̄est. quod p̄terea de tenebray quod daz inuo-
 lutro lucē harū descriptōnū et distinctiōnū
 fecit splēdescere ad intruendū limpidi⁹ secu-
 rra.

Incipit tertia lectio

Ergere festinabam⁹ ad respōdē
 p̄ dū quod sito p̄ncipali p̄ vnicā cōclu-
 sionē post has terminoz elucida-
 tōes. Sz reclamauit vestigiāz
 reuoluit affinis valde materia ei quā tracta-
 uim⁹. Eā quod p̄p̄ in se q̄t̄. Figam⁹ sic pedem
 post pedē. Nec materia est quod sit ius. et quod
 plex est/et quod diuinū v̄l euāgelicū vel na-
 turale v̄l humanū. Sil̄ de policia. Querē-
 tes itaq̄ quod p̄lati possunt et p̄ncipes. cō-
 sequēs est ista nō nescire. ¶ Expediem⁹ autē
 sub p̄pendio et dicem⁹. ¶ Jus est facultas
 seu p̄tās p̄pinqua p̄ueniēs alicui s̄m dicta
 men recte rōis. Ita quod tota et finalis resolu-
 tio materie n̄re ad dictamē recte ratiōis ter-
 minat̄. Recta rō et dictamen suū est p̄mo et
 originaliter et essentialit̄ in deo. et an sit idēz
 ii